Voorzitter. Van alle zekerheden in het leven is er eigenlijk maar één ding echt zeker: we weten het nooit helemaal zeker. Tijden veranderen, onze kennis en inzichten veranderen, onze samenleving verandert en daardoor dreigt zelfs de verhouding tussen overheid en inwoners (democratische rechtsorde) te veranderen. Soms zijn we zelf van invloed op verandering, soms komt het van buiten. Soms laten veranderingen op zich wachten, soms volgen ze elkaar snel op. Door technologisering of een wens om iets nieuws te doen. Door ontevredenheid, omdat iets onhoudbaar is geworden, door oorlog, corona of gewoon door voortschrijdend inzicht.

In alle gevallen geldt dat het belangrijk is om een stabiele basis te hebben. Een basis waarop kan worden teruggevallen en van waaruit verder gewerkt kan worden, zodat er weerbaarheid ontstaat om goed om te kunnen gaan met toekomstige veranderingen.

Prioriteren

Voorzitter, deze lijn van 'de basis op orde hebben' lezen we terug in voorliggende begroting en is in lijn met de begroting van vorig jaar en de afgelopen Perspectiefnota. Tijden veranderen, niet alles kan meer (en al zeker niet allemaal tegelijk) en daarom word, op basis van prioriteiten een voorstel gedaan de schaarse middelen eerlijk te verdelen.

En voor D66 is het belangrijk dat juist die onderwerpen prioriteit krijgen:

1. Waar, in het kader van brede welvaart (wonen, energie, circulaire economie), zoveel mogelijk inwoners van kunnen profiteren;
2. Die tegoed komen aan de generaties die ons opvolgen; (klimaat, onderwijs en gezondheid);
3. Waarmee de meest kwetsbare inwoners worden geholpen. (vangnetregelingen als werk/inkomen, schulddienstverlening en sociale basis).

Uitgangspunt hierbij is wat ons betreft dat ze zoveel mogelijk voorkomen dat inwoners op achterstand raken (preventief en kansengelijkheid) en dat de zelfredzaamheid van inwoners (maatwerk) en de samenredzaamheid van de samenleving als geheel wordt versterkt (algemene voorzieningen). Voor wie het zelf of met behulp van zijn netwerk of omgeving niet redt is de overheid er als facilitator (het beste uit jezelf kunnen halen - regelarme overheid) en als vangnet (regelingen).

De overheid werkt daarbij vanuit vertrouwen in de mens, heeft de belangen van álle inwoners gehoord (actief opgezocht) én afgewogen en is er daardoor voor iedereen. Ook voor de mensen met een zachte stem.

Maar voorzitter, wil dit alles werkelijkheid worden, dan hebben we ook in Zwolle nog het nodige te doen. Want ook in Zwolle zijn er inwoners die zich onvoldoende gehoord en gesteund voelen door de overheid en die afhaken. Dat kan en mag volgens de D66-fractie niet de bedoeling zijn. De democratie en de overheid moet voor iedereen werken en voor iedereen toegankelijk zijn. Daarom hebben wij met veel interesse het op 2 november jl. opgeleverde rapport 'Koester de Democratie' gelezen, van de adviescommissie Versterken Weerbaarheid Democratische Rechtsorde (vrzt Marcouch). In dit rapport geeft de commissie praktische oplossingen om verbindingen tussen inwoner en overheid, en tussen inwoners onderling te versterken, zodat Nederland ook in de toekomst een sterke democratische rechtsorde heeft. 2:30

D66 ziet in het rapport enkele praktische aanbevelingen die direct over te nemen en uit te voeren zijn, zoals:

- Het drastisch versimpelen van regelgeving en uitvoering (nu oerwoud, ingewikkeld en in hokjes): in Zwolle rondom onze minimaregelingen, de stadspas en het versimpelen van onze schuldhulpverlening, waar wij komend jaar (a.d.h.v. plan 'sneller uit de schulden' van Tweede Kamerlid Hülya Kat) concreet mee aan de slag willen).
- En, het versterken van overheidsparticipatie waarin burgers ruimte krijgen om initiatieven te ontwikkelen. Ik kom hier later op terug.
- meer inhoud en betekenis te geven aan sociale grondrechten (economische, sociale en culturele rechten als het recht op huisvesting, sociale zekerheid, gezondheidszorg en onderwijs).

<u>Voorzitter, we horen graag hoe het college tegen deze aanbevelingen aankijkt en of zij deze over willen nemen?</u>

Dan de begroting. Voorzitter, D66 vindt dat er een goed en weloverwogen voorstel ligt. Op basis van de drie centrale kernthema's (een thuis voor iedereen, een duurzame toekomst en iedereen kan meedoen) en 8 uitgangspunten (inwoner-overheid, koers sociaal domein, bestaanszekerheid en kansengelijkheid, opvang vluchtelingen, stedelijke

ontwikkeling, mobiliteitstransitie, energietransitie en regionale samenwerking), is geprioriteerd (PPN debat) wat nu moet, wat later kan en wat niet meer wordt gedaan. In vergelijking met de vorige begroting en PPN zijn er al goede resultaten behaald: steeds meer woningbouwplannen worden concreet, we maken grote stappen in onze afvalscheiding (en besparen ruim 1mjo structureel) én over twee weken start het eerste burgerberaad (naar aanleiding van onze initiatiefnota met GL). In de begroting worden grote vervolgstappen gezet.

Het resultaat is een solide en sluitende begroting waarmee:

- de boeggolflijst uit de PPN voor een groot deel lijkt te zijn afgehandeld; (begroting slecht leesbaar, dus vertrouwen in college, maar ook o.b.v. onderstaande lijst)
- belangrijke/fundamentele incidenteel gefinancierde zaken omgezet naar structurele financiering;
- we onze inwoners blijvend ondersteunen;
- we kunnen blijven werken aan de grote langjarige (transformatie) opgaven;
- we de strategische investeringsagenda (SIA) verder hebben kunnen vullen (+18mjo tot 40mjo); zodat we de komende jaren voldoende budget hebben
- we de financiële reserves goed gevuld hebben (+31mjo = 21,6 + 10mjo surplus en 120% weerstand);
- er ruimte blijft voor toekomstige investeringen (1,2mjo structureel/ 21,6 incidenteel).
- én er ruimte is om zowel structureel (8,7) als incidenteel te investeren (19,1), waaronder fors in de eigen organisatie. Nodig om voldoende medewerkers te hebben om onze plannen uit te voeren en om de steeds grotere en complexere vraagstukken te beantwoorden. 4:00

Naar de investeringsvoorstellen kijken we met tevredenheid. Enkele hoogtepunten daaruit zijn voor D66: de structurele investeringen in de sociale basis en het opbouwwerk (iets waar D66 al jaren aandacht voor vraagt en wat in het kader van preventie van groot belang is), de verhoging van de draagkrachtgrens naar 130% (zodat meer inwoners van de minimaregelingen gebruik kunnen maken), extra budget voor beheer openbare ruimte (zodat de kwaliteit van de leefomgeving omhoog gaat)

en het budget voor economische ontwikkeling om de overgang naar een duurzame en circulaire economie te maken. Iets waar in het kader van brede welvaart alles inwoners van Zwolle van profiteren.

Incidentele investeringen die er wat ons betreft uit springen zijn: de extra budgetten voor het beroepsonderwijs & arbeidsmarkt (zij zijn immers de motor van onze economie en de leveren de vele handjes die ons bij de grote opgaven gaan helpen), de diverse projecten voor woningbouw (zodat iedere Zwollenaar over een aantal jaar een thuis heeft), de investeringen in de energietransitie en de invoering van onze participatieaanpak Hanza! en bijbehorend extra ondersteuning voor bewonersinitiatieven. Want, zoals in het begin van mijn bijdrage al aangegeven, willen we het draagvlak en mede-eigenaarschap voor de opgaven in de Zwolse samenleving vergroten én onze democratie versterken, dan moeten onze inwoners daar een prominente rol in hebben.

Begroting in balans

En voorzitter, ondanks de onzekerheden over de teruglopende inkomsten op de langere termijn (MPV en gemeentefonds), laat de begroting wat D66 betreft een mooie balans zien tussen het beantwoorden van de urgente opgaven op korte termijn en het creëren van een stabiele uitgangspositie op de lange termijn. We voeren degelijk financieel beleid, hebben een solide financiële uitgangspositie en enige ademruimte door een (structurele) financiële meevaller (5mjo) in de septembercirculaire. De ambities zijn en worden verder in lijn gebracht met de middelen (geld en capaciteit) en hierdoor komen we steeds meer in controle. We kijken steeds verder vooruit. Complimenten hiervoor aan het college, de wethouder financiën en de ambtelijke organisatie. 6:00

Werk voor meer grip en uitvoering

Er is ook nog werk te doen. Dat wisten we al. Want op een aantal onderdelen hebben we nog onvoldoende grip of moeten we de slag maken van planvorming naar uitvoering (van praten naar doen). En in lijn met onze prioriteiten en uitgangspunten vraagt D66 om extra aandacht voor een aantal onderwerpen: het grondbeleid (i.r.t. onze ontwikkelambities), klimaat- en energie, cultuur en inwonerbetrokkenheid.

Grondbeleid in relatie tot onze ontwikkelambities
Een onderdeel waar D66 kansen ziet voorzitter, is ons grondbeleid. Want Zwolle groeit de komende jaren (conform coalitieakkoord bij voorkeur door middel van inbreiding) en voor die groei is het nodig om te sparen. Dat doen we nu primair door middel van stortingen in de SIA (50->75%). Echter, voor een goede strategische afweging is er wat ons betreft meer nodig: ook grond en gebouwen zijn voor ons relevant.

Met ons huidige grondbeleid (een korte paragraaf in de begroting/MPV) kunnen we per situatie (situationeel beleid) kiezen uit een benadering en bijbehorende instrumenten voor het handelen. Het beleid geeft alleen géén kaders voor strategische afwegingen op de lange(re) termijn, terwijl de vraagstukken op het gebied van verdichting, woningbouw, voorzieningen en klimaatadaptatie daar wel om vragen. Voorzitter, naar aanleiding van ons eerdere onderzoek rondom grondbeleid horen we daarom graag van het college hoe zij hier tegenaan kijken en welke stappen daar in worden gezet.

Klimaat- en energieambities
Dan het klimaat en de bijbehorende energietransitie. Want in het coalitieakkoord is opgenomen dat we in 2040 klimaatneutraal willen zijn. Een kritische QuickScan van AEF gaf aan dat die datum wel erg ambitieus zou zijn, maar voorzitter, D66 is niet voor één gat te vangen. Zeker niet als er nog ruimte is voor verbetering. Er is namelijk nog geen plan van aanpak met opgaven en acties, er is (zo blijkt uit technische vragen) geen volledig zicht op wat allemaal in ontwikkeling is én er zijn onvoldoende financiële middelen en een te grote afhankelijkheid van het Rijk. Het plan van aanpak volgt begin 2024, maar over de andere onderdelen blijft onduidelijkheid bestaan. Voorzitter, om die reden dienen wij een motie in die het college oproept om net als bij het sociaal domein een halfjaarrapportage te ontwikkelen waarin, naast de beleidsmatige rapportage ook een financiële rapportage wordt toegevoegd. Op deze wijze wordt de volledige opgave in beeld gebracht en gemonitord en kan de raad haar controlerende taak goed uitvoeren. Om te sparen voor de financiële opgaven denken wij dat een lokaal klimaatfonds een oplossing kan zijn. Een spaarpot voor toekomstige uitgaven. Graag horen wij graag

van het college of een lokaal klimaatfonds (o.i.d.) hier een mogelijk geschikte werkwijze voor is. 8:00

Cultuur

Ten aanzien van cultuur is in de begroting nog niet te herleiden hoe het budget wordt verdeeld. Daarbij staat in het brede culturele veld de financiële situatie onder druk en besloot Zwolle Unlimited onlangs, als gevolg van de nieuwe subsidiesystematiek, om drie evenementen te stoppen (techniek van beleid vs. uitwerking in de praktijk). Daarmee valt een laagdrempelige verbinding weg tussen jeugd en de kunsten, maar lijkt bovenal niet duidelijk wat de consequentie van de nieuwe subsidiesystematiek in de praktijk zijn. Voorzitter, dat vinden wij, net als PvdA, PvdD en Swollwacht onwenselijk. Het lijkt ons, o.a. conform reactie van de wethouder afgelopen maandag dan ook verstandig en belangrijk om richting de voorjaarsnota een brede, integrale afweging te maken binnen het cultuurbeleid (reactie op mondelinge vragen maandag). Voorzitter, bij voorkeur wordt de raad hierbij aan de voorkant betrokken. Bijvoorbeeld zoals ook bij het sociaal domein is gedaan; woordvoerders, ambtenaren (evt. wethouder) en experts die op basis van verdiepende gesprekken met elkaar richtinggevende uitspraken doen over de toekomstige keuzes. We dienen de motie van de PvdA daarom mede in.

Inwonerbetrokkenheid

Voorzitter, ik rond af. D66 is een partij die democratie hoog in het vaandel heeft staan. Wij willen de stem en de belangen van de inwoners door laten klinken. We zullen ons daar altijd hard voor blijven maken. Dit doen we concreet door bij de begroting een motie in te dienen voor de realisatie van een pumptrackbaan in Zwolle. Hiervoor is afgelopen maandag ook een petitie aangeboden. Voor de wat langere termijn willen we (met de werkgroep inwonerbetrokkenheid) verkennen op welke wijze we de zeggenschap van inwoners over de wijkbudgetten voor initiatieven op wijk- en buurtniveau kunnen vergroten.

Ik sluit de bijdrage van D66 graag af met een oproep van de adviescommissie: want onze democratie staat onder druk, maar het is nog niet te laat. In Nederland kunnen we terugvallen op een sterke democratische basis. Systemen kunnen goed werken als we écht naar al onze inwoners luisteren. Dat is soms lastig, dat is soms spannend, maar

daardoor zorgen we er wel voor dat mensen weer aanhaken bij de politiek. Voorzitter, laten we ze dat vertrouwen geven. Wij zien de toekomst, hoe hobbelig die weg ook nog mag zijn, in ieder geval met vertrouwen en nieuwe energie tegemoet.